

УДК 328.161.2:[321.015.01:328.188](575.2)"1993/2010"

ОСОБЛИВОСТІ ПОЛІТИЧНИХ КЛАНІВ У КОНТЕКСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ АТИПОВОЇ НАПІВПРЕЗИДЕНТСЬКОЇ СИСТЕМИ ПРАВЛІННЯ В КИРГИЗСТАНІ (1993–2010)

Ігор Осадчук

*Львівський національний університет імені Івана Франка,
філософський факультет, кафедра політології
вул. Університетська, 1, 79000, м. Львів, Україна*

Проаналізовано особливості функціонування інституту вотуму недовіри уряду в Киргизстані у 1993–2010 рр. Напівпрезидентську систему правління в Киргизстані у 1993–2010 рр. визначено як атипову. З'ясовано особливості політичних кланів у контексті функціонування атипової напівпрезидентської системи правління в Киргизстані впродовж 1993–2010 рр.

Ключові слова: система державного правління, напівпрезиденталізм, атиповий напівпрезиденталізм, політична еліта, політичний клан, Киргизстан.

Практика формування та функціонування політичних інститутів у Киргизстані у 1993–2010 рр. демонструвала значну роль політичних кланів у цих процесах. Метою статті є визначити особливості політичних кланів у контексті функціонування атипової напівпрезидентської системи правління в Киргизстані впродовж 1993–2010 рр. Атипові напівпрезидентські системи правління або окремі аспекти політичного процесу та міжінституційних відносин, які прямо чи опосередковано вказують на атиповість напівпрезидентських систем правління в межах республіканської форми державного правління проаналізовано у працях таких авторів, як: О. Зазнаєв [1], І. Осадчук [2], В. Литвин [2]. Феномен політичних кланів у Киргизстані досліджено в роботах таких авторів: А. Болпонова [3], С. Горак [4], А. Грозін [5], К. Коллінс [6; 7], П.Дж. Луонг [8], Е. Ногойбаєва [9], К. Рогожина [10], В. Ханін [11] тощо.

Однією з найапробованіших методик визначення конституційних і політичних систем державного правління в межах республіканської форми державного правління є методика Р. Елгі [12]. У представленому дослідженні ми використовуємо модифікацію типології систем державного правління Р. Елгі, розроблену українським дослідником В. Литвином, який визначає *напівпрезиденталізм* (напівпрезидентську систему правління) як конституційну (і/чи політичну) систему республіканської форми державного правління (спрощено – систему державного правління), якій властиві посада всенародно (прямо/опосередковано) обраного на фіксований термін президента, а також інститут прем'єр-міністра й урядового кабінету, які обов'язково колективно відповідальні хоча б перед легіслатурою (разом із цим прем'єр-міністр та урядовий кабінет можуть бути одночасно колективно відповідальними і перед парламентом, і перед главою держави; більше того, міністри урядового кабінету можуть бути індивідуально відповідальними перед парламентом і/чи президентом, але це не має жодного дефінітивного значення та впливу на структурування системи державного правління), а також притаманний процес суміщення або дуалізації виконавчої влади, з одного боку, президентом (обов'язково як главою держави), а з іншого боку – прем'єр-міністром (обов'язково як главою уряду) та урядом/урядовим кабінетом [13, с. 5; 14, с. 7].

У Киргизстані в 1993–2003 рр. Збори народних представників могли висловити недовіру прем'єр-міністрові. Після висловлення Зборами народних представників недовіри прем'єр-міністру президент мав право оголосити про відставку прем'єр-міністра або ж міг не погодитися з рішенням Зборів народних представників. Якщо впродовж трьох місяців вотум недовіри прем'єр-міністру висловлювали повторно, то президент оголошував про відставку прем'єр-міністра або розпускав Збори народних представників (п. 5 ст. 71) [15]. У 2003–2007 рр., після висловлення Жогорку Кенешем (парламент) недовіри уряду президент Киргизької Республіки теж мав право прийняти рішення про відставку уряду або ж міг не погодитися з рішенням парламенту (п. 6 ст. 72) [16]. Якщо впродовж трьох місяців вотум недовіри уряду висловлювали повторно, то президент Киргизької Республіки оголошував про відставку уряду або розпускав Жогорку Кенеш (п. 7 ст. 72) [16]. Подібним чином питання відповідальності уряду було врегульоване у 2007–2010 рр. Після висловлення недовіри уряду президент мав право або прийняти рішення про відставку уряду, або не погодитися з рішенням парламенту (п. 6 ст. 71). У випадку, якщо Жогорку Кенеш упродовж трьох місяців повторно ухвалював рішення про висловлення недовіри уряду, то президент відправляв уряд у відставку або призначав дострокові парламентські вибори (п. 7 ст. 71) [17].

Таким чином, парламент мав право висувати вотум недовіри уряду, проте останній набував чинності тільки тоді, коли його підтримував президент, який також був наділений повноваженнями вибирати між відставкою уряду та розпуском парламенту (у випадку, коли вотум недовіри уряду висловлювався повторно). Отже, вотум недовіри уряду, що не призводив до його відставки, зумовив атиповість формально напівпрезидентської системи правління в Киргизстані.

Проаналізуємо особливості політичних кланів у контексті функціонування атипової напівпрезидентської системи правління в Киргизстані впродовж 1993–2010 рр. А. Болпнова зазначає, що кланові зв'язки найсильніше виражені у владних структурах держави. При цьому в політичній науці актуалізувався термін «політичний клан». Кланова структура в сучасному суспільстві – це соціальні групи, внутрішньо пов'язані набором неформальних норм і правил. Сучасний політичний клан включає людей, пов'язаних дружніми, родинними, етнічними, земляцькими або діловими, професійними, адміністративними відносинами [3, с. 61]. С. Горак виділяє такі типи кланів у країнах Центральної Азії, які мають вплив на прийняття рішень у політичній та економічній сферах:

1) *сімейний клан*. Крім ключових політичних посад (посада президента), сім'я (найближче оточення президента) реально впливає на апарат глави держави, уряд. Економічно її підтримують «приватні» бізнесмени, а їхні кошти часто зосереджені в різних благодійних фондах;

2) *регіональний клан* (члени якого ідентифікують себе з певним регіоном). П. Дж. Луонг вважає, що регіональні ідентичності формують основу мереж, які конкурують у боротьбі за доступ до владних ресурсів [8];

3) *партійний клан*. Більшість сучасних політичних партій у країнах Центральної Азії можна назвати скоріше прикриттям інших типів елітних структур (сімейних, регіональних тощо);

4) *економічно-соціальний клан*, який скористався пострадянським хаосом в економіці країни, що призвело до накопичення величезних ресурсів, і остаточно набув характеру мафіозних структур. Взаємозв'язок із політикою і ресурси дають представникам цього клану можливість впливати не тільки на прийняття рішень, а навіть на зміну політичних еліт [4, с. 28–29].

Географічно та історично Киргизстан розділений на дві частини, і суперництво північних та південних кланів у тій чи іншій формі в країні існувало завжди. Кланова пропаганда вселяє головне правило – «свої підтримують своїх». Для Киргизстану ця теза означає пріоритет принципів: трайбалізм і земляцтво [5, с. 62]. Розмежування по осі північ – південь має як суто географічний, так і соціально-структурний аспект [18].

Північ представлена такими кланами: 1) чуйський, до якого належав президент А. Акаєв, а також М. Ашіркулов, І. Бекболотов, Ч. Абишкаєв, К. Кожоналієв та ін. Сфери впливу клану поширювалися на інститут президентства, органи прокуратури, силові відомства, Раду безпеки; 2) таласький, який представляла дружина А. Акаєва – Майрам, а також экс-губернатор Іссик-Кульської області Т. Касимов, відомий письменник Ч. Айтматов, міністр закордонних справ А. Айтматов. До сфери впливу клану відносились ЗМІ, банківська сфера, правоохоронні органи; 3) наринський, до сфери впливу якого відносились губернаторство в областях, політична еліта середньої ланки; 4) іссик-кульський клан (губернатори областей, наука, культура, мистецтво). Південні клани (два найбільших – ічкілікі й отуз уул) представляли такі політики: К. Бакієв, Р. Отунбаєва, М. Шерімкулов [3, с. 66–67].

К. Коллінс стверджує, що пакти, укладені провідними кланами після розпаду СРСР, сприяли встановленню політичної стабільності в Киргизстані. Ці пакти надавали політичним лідерам владу, що дозволяла реалізовувати особисті політичні цілі за умови, що ці лідери будуть забезпечувати приватні потреби інших членів договору. В Киргизстані таким лідером став президент А. Акаєв. Згодом потреби тих кланів, які брали участь у пакті, зросли, й А. Акаєву стало все важче їх реалізувати [6]. Як наслідок, залишилося кілька лояльних осіб, які вдалися до репресивних політичних засобів для того, щоб захистити свою владу над політичними ресурсами (найбільш яскравий приклад – арешт Ф. Кулова, колишнього прихильника президентства А. Акаєва) [7, с. 224–250].

Клан родичів президента А. Акаєва сприяв зрощенню політичної еліти, рекрутованої за ознакою спорідненості, з великим бізнесом. К. Коллінс доводить, що акторам політичної боротьби краще мати за союзників своїх родичів, тому що таке прагнення пов'язано з меншими операційними витратами (і навпаки, відмова від такої переваги може значно підвищити операційні витрати, що виникають у процесі альтернативного обміну) [19]. Дружина А. Акаєва, Майрам контролювала так званий ринок розподілу державних посад, що становив близько 20 % ВВП Киргизстану. Крім того, великими повноваженнями володів односельчанин М. Акаєвої, глава президентської адміністрації і экс-губернатор Іссик-Кульської області Т. Касимов. Син А. Акаєва, Айдар у 1999–2001 рр. був директором представництва ВАТ «Казкоммерцбанк» у Киргизстані; у 2001 р. – радник міністра фінансів; у 2004 р. – призначений на посаду голови Олімпійського комітету; у 2005 р. – обраний депутатом Жогорку Кенеша (парламенту). Дочка А. Акаєва, Бермет у 2003 р. стала офіційним куратором-координатором проекту Фонду Ага-Хана в Киргизстані, у 2005 р. – обрана депутатом парламенту [3, с. 67]. Потужні зв'язки клан А. Акаєва підтримував із Казахстаном. Син А. Акаєва, Айдар був одружений на дочці президента Казахстану Н. Назарбаєва – Алії. Чоловіком дочки А. Акаєва Бермет став громадянин Казахстану А. Тойгонбаєв, який вважався найвпливовішим бізнесменом у Киргизстані. А. Тойгонбаєв контролював алкогольну галузь; володів великим пакетом акцій копальні золота, яка, тільки за офіційними даними, забезпечувала третину всіх бюджетних надходжень країни; контролював енергетичну і транспортну галузі; займався поставками паливно-мастильних матеріалів на американську військову базу «Манас» (за експертними оцінками, на закупівлю палива американці витрачали близько 13 млн. доларів у рік); контролював ЗМІ (приватне телебачення,

газету «Вечірній Бішкек» тощо). Західні кредити під проєкти А. Тойгонбаєва гарантувалися урядом. Прямі державні інвестиції в його бізнес перевищували півтора мільярда доларів. Все це викликало невдоволення на півдні Киргизстану, де зростало безробіття [20].

Е. Ногойбаєва виділила такі риси формування правлячої еліти впродовж президентства А. Акаєва: 1) формування партії влади – «Алга, Киргизстан!» (лідер – дочка президента Бермет Акаєва; жорстка адміністративна вертикаль, використання адміністративного ресурсу тощо); 2) «сім'я» як найближче коло осіб із найбільш повною концентрацією економічних, політичних, адміністративних та інших ресурсів; 3) повернення до трайбових, регіональних, закритих форм рекрутування правлячої еліти; 4) тенденція до зміцнення позицій номенклатурної бюрократії (ключові посади оточення президента і вищого ешелону влади знову стали розподіляти між представниками старої управлінської когорти, відкидаючи на периферію представників нової хвилі киргизької політики); 5) кадрова ротація керівників вищих ешелонів влади і «наближених» топ-менеджерів (ротація губернаторів областей стала практично абсолютно передбачуваною через закриття ротаційну закономірність – одні й ті ж особи по черзі займали посади губернаторів, міністрів, послів тощо); 6) найбільш діяльним органом реального управління в країні була адміністрація президента (ієрархічна елітна піраміда впродовж двох електоральних періодів, тобто 10 років, мала можливість виробити кулуарні, закриті традиції, способи рекрутування тощо) [9, с. 120–121]. Крім того, як зазначає Е. Ногойбаєва, в цей період основним потенціалом влади (або боротьби за владу) були економічні ресурси, які ототожнювалися з політичними, бо «зрощування» цих двох компонентів стало практично єдиною умовою існування в країні бізнесу. Розподіл усіх ресурсів серед однієї елітної групи з допуском до неї кланово-корпоративних спільнот, відсутність відкритої системи рекрутування або циркуляції еліт, а також проблеми, що виникли в контексті легітимації самої влади стали причинами протистояння всередині елітних груп республіки [9, с. 121].

З 1993 р. головною підставою для появи нових партій, а також переформатування старих (як це було з Демократичним рухом Киргизстану) стала проєктність під певних лідерів і певні тактичні цілі. Яскраве тому підтвердження – найбільша кількість партій, зареєстрована в періоді наближення виборчих кампаній (спостерігалась тенденція до збільшення кількості партій приблизно за півроку до виборів) [9, с. 123].

Влада А. Акаєва (уродженця півночі) на півдні країни завжди була дуже слабкою. Зате всі важливі урядові посади займали саме представники північних кланів. Після приходу до влади А. Акаєва почався процес перерозподілу влади відповідно до традиційної ієрархії племен і сімейно-родових груп [10, с. 23]. Відносний баланс інтересів зберігався завдяки тому, що представник півдня К. Бакієв займав посаду прем'єр-міністра (21.12.2000–22.05.2002). Напередодні президентських виборів А. Акаєв відмовився вдруге призначити К. Бакієва прем'єр-міністром, унаслідок чого протистояння кланів загострилося. Проблеми, пов'язані з кланово-регіональним укладом, не були вирішені, і підсумком їх стала «Революція тюльпанів» у березні 2005 р. «Революцію тюльпанів» можна розглядати в рамках жорсткого протистояння кланових угруповань, що конкурували в боротьбі за наявні в країні обмежені ресурси – система нескінченно генерувала аутсайдерів до тих пір, поки їх кількість не зросла настільки, що стала серйозним викликом позиції клану, який перебував при владі [19]. А. Акаєв не впорався із завданням збереження крихкого балансу впливів еліт у системі влади і не зумів стати арбітром у конфліктах між місцевими угрупованнями [21, с. 205]. Режим А. Акаєва було повалено, а К. Бакієв удруге став прем'єр-міністром (28 березня 2005 р.), а потім – виконувачем обов'язків президента (11 квітня 2005 р.) і, нарешті, президентом (10 липня 2005 р.).

Зазначимо, що у квітні 2005 р. в боротьбу за крісло президента Киргизстану вступили представники північних і південних еліт Ф. Кулов, К. Бакієв, Дж. Назаралієв. У результаті був вироблений компромісний варіант тандему: президентом став представник півдня К. Бакієв, а посаду прем'єр-міністра отримав представник півночі Ф. Кулов [3, с. 70]. Революція 2005 р., здійснена південною регіональною елітою, практика наступних посадових призначень, розколи в новій політичній еліті й характер підтримки виборців свідчили про те, що клановість не тільки залишилася ключовим фактором формування політичної еліти республіки, але й набула ще більшого розмаху, ніж під час правління А. Акаєва [10, с. 23–24]. У листопаді–грудні 2006 р. відбулися конституційні зміни (внаслідок «Революції тюльпанів» 2005 р.), спрямовані на формальне посилення ролі парламенту в системі правління Киргизстану [22, с. 127]. У вересні 2007 р., згідно з рішенням Конституційного Суду, країна повернулася до Конституції в редакції від 18 лютого 2003 р. [22, с. 128].

Всі ключові посади в органах державної влади, включаючи Верховний суд, армію, Міністерство закордонних справ, економічно ефективні виробництва і компанії, зосередились у руках найближчих родичів, прихильників та представників клану К. Бакієва. Основу склали вихідці з південного регіону, особливо з Джалал-Абадської області. Брати К. Бакієва займали посади в органах державної та місцевої влади, зокрема: Жусуп Бакієв став головою Джалал-Абадської міської ради, президентом Державного фонду при Міністерстві надзвичайних ситуацій; Жаниш Бакієв упродовж березня–вересня 2006 р. – заступник голови Служби національної безпеки Киргизстану (керував контррозвідкою) та водночас – постійний представник республіки в Шанхайській організації співробітництва (ШОС). У червні 2008 р. Жаниш Бакієв став начальником Служби державної охорони президента. Старший син К. Бакієва, Марат Бакієв у квітні 2010 р. став помічником голови Служби національної безпеки. У 2009 р. молодший син К. Бакієва, Максим Бакієв очолив Центральне агентство з розвитку, інвестицій та інновацій, яке фактично контролювало всю фінансово-промислову сферу бюджету країни; керував найбільш прибутковими економічними проектами; займався фінансуванням будівництва Камбаратінської ГЕС; приватизував стільникову компанію «Бітел», Киргизьке суспільне радіо і телебачення [3, с. 68].

Після революції у квітні 2010 р. і падіння режиму К. Бакієва до влади прийшов Тимчасовий уряд. Вже 27 червня 2010 р. всенародним референдумом була прийнята нова конституція, що передбачає функціонування прем'єр-президентського типу напівпрезиденталізму.

Ще одним аспектом аналізу є феномен «партії влади». У Киргизстані за президентства А. Акаєва тільки у 2003 р. була створена партія влади – «Алга, Киргизстан!», яка так і не зуміла стати парламентською, оскільки результати виборів до Жогорку Кенеша 2005 р. міжнародні спостерігачі та опозиція визнали недійсними. Це призвело до народного невдоволення і повалення режиму А. Акаєва («Революція тюльпанів»). Отже, фактично в 1995–2005 рр. парламентською підтримкою президента А. Акаєва були непартійні депутати. У 2007–2010 рр. «партією влади» була партія «Ак Жол»/«Світлий шлях» (AkZh), створена 15 жовтня 2007 р. напередодні парламентських виборів з ініціативи президента К. Бакієва [23, с. 243]. Соціальну базу партії становив бюрократичний апарат, підконтрольний виконавчій владі. За результатами парламентських виборів 2007 р., AkZh здобула 71 мандат (із 90).

Спираючись на дослідження А. Болпонової, варто виділити такі особливості політичних кланів у Киргизстані у 1993–2010 рр.: 1) киргизькі політичні клани, що виникли як продукт симбіозу традиційно-феодальних відносин і радянської партійно-номенклатурної системи, продемонстрували свою гнучкість у пострадянський період; 2) кланові відносини

стали центральним елементом внутрішньої політики Киргизстану. Політичний клан був створений для доступу до джерел політичної влади і фінансово-матеріальних ресурсів країни. За президентства А. Акаєва, а згодом К. Бакієва, відбулося зрощення сімейного клану з державним апаратом. У цьому випадку культивувалася особиста кланова відданість, прихильність олігархічним інтересам; 3) патронажні мережі, непотизм, кумівство виступили невід'ємною частиною існування політичних кланів; 4) прояви кланової ідентичності викликали серйозну загрозу стабільності й цілісності держави, сприяли зростанню регіоналізму. Впродовж правління президентів А. Акаєва та К. Бакієва актуалізувалося регіональне питання півночі й півдня країни; 5) посилення впливу сімейних кланів А. Акаєва та К. Бакієва призвело до зростання регіональної опозиції, ядром якої стали представники регіональної еліти [3, с. 69–70].

У результаті проведеного дослідження ми дійшли висновку, що політичні клани за президентства А. Акаєва та К. Бакієва становили своєрідні гібриди різновидів кланів, визначених С. Гораком [4, с. 28–29], тобто поєднували в собі сімейний, регіональний, економічно-соціальний і частково партійний елементи. У подальших дослідженнях проаналізуємо роль політичних кланів в інших атипових системах державного правління в межах республіканської форми державного правління.

Список використаної літератури

1. Зазнаев О. Атипичные президентские и полупрезидентские системы. Ученые записки Казанского государственного университета. Серия: «Гуманитарные науки». 2005. Т. 147. Кн. 1. С. 54–69.
2. Осадчук І., Литвин В. Атиповість напівпрезидентських систем державного правління в пострадянських країнах: контекст вотумів недовіри урядам. *Politicus*. 2018. Вип. 3. С. 49–57.
3. Болпонова А. Политические кланы Кыргызстана: история и современность. *Центральная Азия и Кавказ*. 2015. Т. 18. Вып. 3–4. С. 57–72.
4. Горак С. Трансформация идентичности среднеазиатских элит. Традиция и современность. *Дискурс Пи: научно-практический альманах*. 2005. Вып. 5. С. 27–29.
5. Грозин А. Элиты и центральноазиатские кланы: общее, особенное и трудности модернизации. *Постсоветская трансформация политических систем новых независимых государств: матер. междунар. науч.-практ. конф. (Москва, МГОУ, 25 ноября 2011)*. М.: Отделение международных экономических и политических исследований ИЭ РАН, 2012. С. 62–71.
6. Collins K. Clans, Pacts, and Politics in Central Asia. *Journal of Democracy*. 2002. Vol. 13. № 3. P. 137–152.
7. Collins K. *Clan Politics and Regime Transition in Central Asia*. New York; Cambridge: Cambridge University Press, 2006. 376 p.
8. Luong P.J. *Institutional change and political continuity in Post-Soviet Central Asia: power, perceptions, and pacts*. Cambridge; New York: Cambridge University Press, 2002. 320 p.
9. Ногойбаева Э. Кыргызстан: формирование и взаимодействие политических элит. *Центральная Азия и Кавказ*. 2007. № 1 (49). С. 118–127.
10. Рогожина К. Роль патрон-клиентных отношений в формировании политических элит государств Центральной Азии. *Власть*. 2009. № 11. С. 22–25.
11. Ханин В. Кыргызстан: Этнический плюрализм и политические конфликты. *Центральная Азия и Кавказ*. 2000. № 3 (9). С. 155–164.
12. Elgie R. A Fresh Look at Semipresidentialism: Variations on a Theme. *Journal of Democracy*. 2005. Vol. 16. № 3. P. 98–112.

13. Литвин В. Атрибути та різновиди напівпрезидентської системи правління в Європі: інституційно-процесуальний і політично-поведінковий аспекти: монографія. Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 2018. 636 с.
14. Литвин В., Романюк А. Концептуалізація і теоретична дистинкція понять «форма державного правління» та «система державного правління» у політичній науці. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова: Сер. 22. Політичні науки та методика викладання соціально-політичних дисциплін. Вип. 20: збірник наукових праць. К.: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2016. С. 3–12.
15. Конституция Кыргызской Республики от 5 мая 1993 г. (с изменениями и дополнениями от 10 февраля 1996 г. и 17 октября 1998 г.). URL: <http://www.krugosvet.ru/node/41806?page=0,8> (дата обращения: 18.12.2018).
16. О новой редакции Конституции Кыргызской Республики: Закон Кыргызской Республики от 18 февраля 2003 г. № 40. URL: <http://cbd.minjust.gov.kg/act/view/ru-ru/1164> (дата обращения: 18.12.2018).
17. Конституция Кыргызской Республики от 21 октября 2007 г. URL: http://www.base.spinform.ru/show_doc.fwx?regnom=223&oidn=_1Y2105UJV#_1Y2105UJV (дата обращения: 18.12.2018).
18. Galieva Z. Civil Society in Kyrgyz Republic in Transition. *Central Asia Monitor*. 1998. № 5. P. 7–10.
19. Wolters A. Group Identities and Political Conflict in Kyrgyzstan: A Theoretical Approach. 2007. URL: https://www.files.ethz.ch/isn/34010/09_04_2007_report_political_identity_rus.pdf (last accessed: 18.12.2018).
20. Вольнов А. Киргизские кланы. Особенности национальной демократии. 2005. URL: <http://www.centrasia.ru/newsA.php?st=1112329140> (дата обращения: 18.12.2018).
21. Bodio T., Mołdawa T. *Konstytucje państw Azji Centralnej: Tradycje i współczesność*. Warszawa: Dom Wydawniczy «Elipsa», 2007. 608 s.
22. Зазнаев О. Парламентаризация в постсоветских странах. Ученые записки; Каз. гос. ун-т. Казань: КГУ, 2009. Т. 151. Кн. 1. С. 119–131.
23. Пьянов А. Феномен «партий власти» и «правлящих партий» в странах СНГ. Постсоветская трансформация политических систем новых независимых государств: матер. междунар. науч.-практ. конф. (Москва, 25 ноября 2011 г.). М.: Изд-во МГОУ, 2012. С. 236–245.

**THE FEATURES OF POLITICAL CLANS IN THE CONTEXT
OF FUNCTIONING OF THE ATYPICAL SEMI-PRESIDENTIAL SYSTEM
OF GOVERNMENT IN KYRGYZSTAN (1993–2010)**

Ihor Osadchuk

*Ivan Franko National University of Lviv,
Faculty of Philosophy, Department of Political Science
Universytetska str., 1, 79000, Lviv, Ukraine*

The author analyzed the features of functioning of the institution of vote of no confidence in government in Kyrgyzstan in 1993–2010. The semi-presidential system of government in Kyrgyzstan in 1993–2010 is determined as atypical. The author determined the features of political clans in the context of functioning of the atypical semi-presidential system of government in Kyrgyzstan in 1993–2010.

Key words: system of government, semi-presidentialism, atypical semi-presidentialism, political elite, political clan, Kyrgyzstan.